

Forvaltningsmål for hjortebestanden i Bremanger kommune 2021 – 2024

Vedteken av kommunestyret 29.04.2021, KST-sak 024/21

Innholdsliste

Naturmangfoldloven.....	3
§ 1.(lovens formål).....	3
Kunnskapsgrunnlaget.....	3
Føre-var-prinsippet.....	5
§ 12.(miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder).....	5
§ 5.(forvaltningsmål for arter).....	6
Målsetting.....	8
Konkrete mål for hjortebestanden 2021 -2024.....	8
Tiltak i planperioden	8

Naturmangfoldlova

§ 1.(lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

I forarbeidet til lova (*Ot.prp.nr. 52 (2008–2009) Side 370*:

Begrepet «naturen» omfatter også naturens økologiske prosesser. Disse er uttrykkelig nevnt for å gi uttrykk for at dynamikken i naturen må sikres. Målet for loven er ikke å stanse naturlig utvikling, men nettopp å sikre at en slik utvikling kan finne sted.

Ved hjelp av begrepene «naturen» og «økologiske prosesser» understrekes også at in situ-bevaring er hovedmålet med loven. Det vil si at leveområder og arter ivaretas der de forekommer og kan utvikle seg naturlig.

Reglane i kapittel 2 skal fremje ein økologisk bærekraftig bruk slik at naturmangfaldet blir halde oppe.

Kunnskapsgrunlaget

Positive velferdsindikatorer:	Negative velferdsindikatorer:
<ul style="list-style-type: none">• Høge dyrevokter• Låg andel kalv i bestanden• Hjort i alle aldersklassar• Høg gjennomsnittsalder på hanndyra i bestanden• Høg gjennomsnittsalder på hodyra i bestanden• Høg del gamle og store bukkar i farskap rolla• Store kalvar• Låg kalvedødlighet	<ul style="list-style-type: none">• Låge dyrevokter• Høg andel kalv i bestanden• Hjort i få aldersklassar• Låg gjennomsnittsalder på hanndyra i bestanden• Låg gjennomsnittsalder på hodyra i bestanden• Låg del gamle og store bukkar i farskap rolla• Små kalvar• Auka kalvedødlighet vinter

Ein velferdsindikator er eit objektivt mål på dyrevelferd. Noko som fortel oss om korleis dyret har det, så langt det lèt seg gjere. Og som dermed gjer oss i stand til å vurdere velferda på bakgrunn av logiske resonnement. Velferdsindikator kan vere både miljø- og dyrebasert.

Bremanger kommune har vore med i overvåkingsprogrammet for hjortevilt frå 1991 til 2012. Der samla vi inn livmor frå hjortekollene i mange år. Dette har gitt viktig kunnskap om kolla sin kalveproduksjon. Frå 1991 har vi aldersbestemt 11 767 hjort i kommunen.

Seniorforskar ved NINA Vebjørn Veiberg skriv i Overvåkingsprogrammet for hjortevilt:

Et generelt mønster er at når hjortebestandene innen et område øker, medfører dette økt konkurranse om beiteressursene. Dette gir dårligere vekstbetingelser og over tid lavere kroppsvekter, redusert kalveproduksjon og redusert bestandstilvekst.

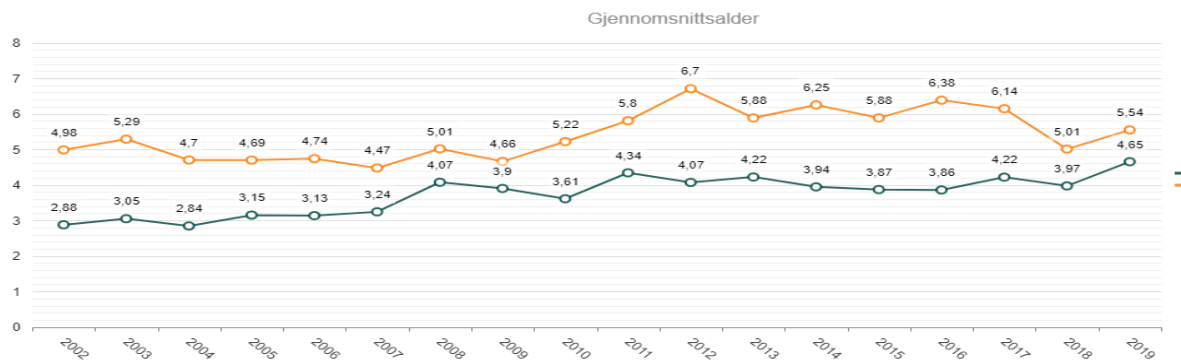
Reduserte vekter hos de yngste aldersklassene forplanter seg videre til de eldre aldersklassene. Bukkenes gevirproduksjon er et resultat av mange forhold der både genetiske disposisjoner, næringstilgang og kroppsstørrelse spiller inn. Generelt har store dyr større

gevir enn små dyr. Når hjortens gjennomsnittsvekter synker vil dette derfor resultere i gjennomgående mindre gevir. Som en konsekvens av dette har vi observert at en stadig økende andel av de toårige bukkene bare utvikler enkle gevirstenger. De fremstår derfor som klassiske 'spissbukker', eller ettårige bukker.

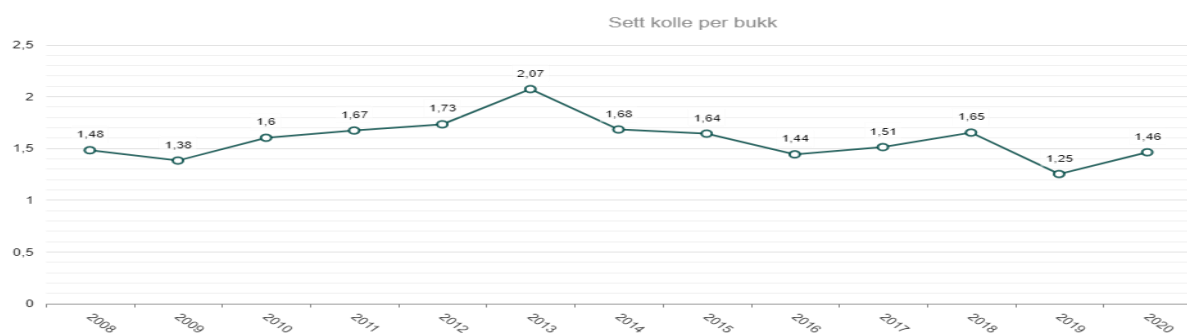
Bestandsindeks og felt hjort

Bremanger kommune	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sett hjort pr. jegerdag	1,63	1,51	1,51	1,5	1,45	1,67	2,01	2,18	2,6	2,98	2,65
Felt hjort pr. jegerdag	0,19	0,2	0,16	0,15	0,13	0,13	0,15	0,17	0,19	0,2	0,18
Felt hjort	741	766	694	650	616	580	643	744	882	871	961

Hjortebestanden i kommunen er svært stor. Frå 2014 har det vore vekst i bestanden sjølv om fellingstala har auka. Men tala for 2020 kan tyda på nedgang.

Grafen viser gjennomsnittsalder på kolle (oransje) og bukk (grønt) 2 år og eldre i Bremanger kommune.

Grafen viser sett kolle per bukk i Bremanger kommune. I frå 2013 og fram til i dag 2020 har det vorte meir bukk i bestanden.

Føre-var-prinsippet

Foto: Narve Botnen

Foto: Per Gulestøl

Foto: Viggo Iglund

Unge bukker 2 til 4 år

Mellomaldrane bukker 5 til 9 år

Gamle bukker minst 10 år

Bildet viser ein tredeling i forhold til bukken sin økologiske funksjon. Hjortebestandar med ei naturleg aldersfordeling er i god økologisk tilstand. Det er «berre» dei gamle bukkane (som vist på bilde og er på topp/størst) og dei mest utvikla mellomaldrane bukkane som får para seg i eit naturleg økosystem.

Det er svært få bukkar i Bremanger kommune som blir eldre enn 7 år. Men gjennomsnittsalder har auka for bukk 2 år og eldre til 4,6 år i 2019.

Låg gjennomsnittsalder og dårlegare vekstvilkår på ho- og hanndyr gjer at hjort med liten kroppstorleik slepper til i foreldrerollen. Dette kan på lang sikt få negative konsekvensar for hjortebestanden, og føre-var-prinsippet kjem til anvending her.

§ 12.(miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Jaktuttak i Bremanger kommune			
	Tidligere bruk 1975-1990	Nåværende bruk 1990 -2020	Fremtidig bruk 2021 ...
Jaktuttak på kalv	Ingen/liten	Middels	Høg
Jaktuttak på spissbukk	lite	Middels	Høg
Jaktuttak på kolle 1 år	Lite	Middels	Høg
Jaktuttak på kolle	Midels	Middels/høg	Lite/middels
Jakt uttak på bukk	Høg	Høg	Lite
Bestandsstørrelse	Liten/middels	Svært stor	Midels
Voksene koller 4 – 18 år	Liten andel	Liten andel	Normal andel
Voksen bukk 7 – 12 år	Liten andel	Liten andel	Normal andel
Økologisk tilstand	Dårlig økologisk tilstand	Dårlig økologisk tilstand	God økologisk tilstand
Viltlov 1981 §§ 1 og 3	ikkje i brukt	Lite i bruk	
Dyrevernlov	ikkje i brukt	ikkje i bruk	
Dyrevelferdsloven		Noe i bruk	Tas i bruk
Naturmangfoldslova	Ingen lov	Noe i bruk	Tas i bruk

Tabellen viser i første kolonne jaktuttak, bestandsstorleikar, bestandinnhald og regelverk. Dei neste to kolonnane viser tidlegare og noverande bruk. Kolonnen lengst til høgre viser framtidig bruk av hjortebestanden. Naturmangfaldet er i vareteke på og miljøforsvarlege driftsmetodar er vurderte opp mot regelverket, og med tanke på bestandsreduksjon

Miljøforsvarlege driftsmetodar:

Bærekraftig bruk			
Hausting av:	Økologiske prosesser	Hjortebestand i god økologisk tilstand	Dyrevelferd
Auka uttak av hjortebestanden	Mindre press på ander arte i miljøet	Færre hjort i vinterbestanden	Positiv velferdsindikator
Auka uttak av kalv	Lav andel kalv	Mindre kalv i vinterbestanden	Positiv velferdsindikator
Auka uttak av spissbukk	Lav andel spissbukk	Mindre spissbukk i vinterbestanden	Positiv velferdsindikator
Auka uttak av kolle	Ta hensyn til kollas økologisk funksjon.	Mindre fjordkolle eller små koller i vinterbestanden	Positiv velferdsindikator
Mindre uttak av bukk	Ta hensyn til bukkens økologisk funksjon	Auka andel gammal bukk i vinterbestanden	Positiv velferdsindikator

Prinsippa i kapittelet om alminnelege avgjerder om berekraftig bruk og dyrevelferd er lagt til grunn for å sikre naturmangfoldlovens formål i § 1 og forvaltningsmåla i § 5.

§ 5.(forvaltningsmål for arter)

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

I forarbeidet til lova: *NOU 2004:28 Side 185:*

Forvaltningen skal skje på en slik måte at de økologiske betingelsene og det genetiske mangfold som trengs for å opprettholde artene og deres naturlige utvikling på lang sikt, er til stede. Det betyr at høsting og annen påvirkning av artene ikke skal føre til at arter eller bestander får en dårlig økologisk tilstand, eller til at arten eller bestanden går fra å være levedyktig til å bli truet, sårbar eller hensynskrevende.

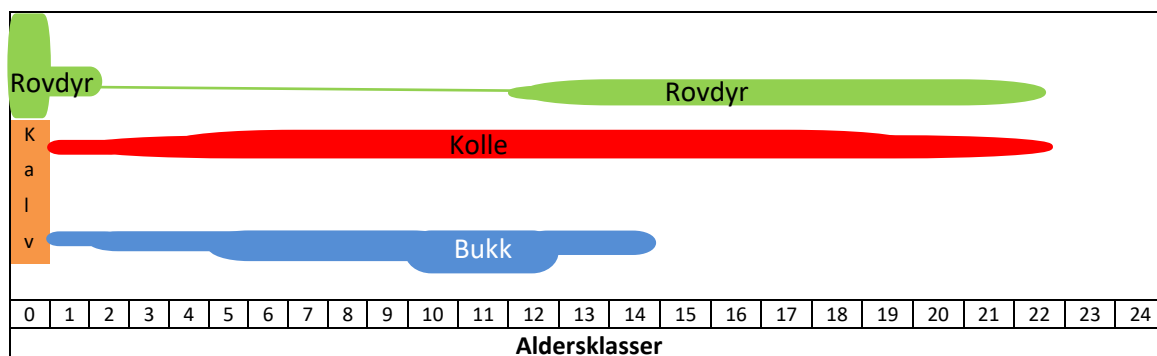
I forarbeidet til lova: *(Ot.prp.nr. 52 (2008–2009) side 376:*

Målet er at artene og deres genetiske mangfold «ivaretas». I det ligger at man søker å beholde eller oppnå en god økologisk tilstand. Naturlig utvikling inngår også i begrepet. Noen ganger er en naturlig påvirkning forsterket på grunn av menneskers påvirkning, andre ganger er en utvikling i all hovedsak skapt av mennesker.

Naturleg utvikling inneber å sjå hjortebestanden i eitt intakt økosystem der rovdyra livnærte seg av hjorten. Menneska er i liten grad med å forme hjortebestanden her.

Å oppnå ein god økologisk tilstand i hjortebestanden ut frå ei naturleg utvikling vil seie å ha ei naturleg aldersutvikling i hjortebestanden. Avskytinga vår av bestanden må då leggjast så nært opp til rovdyra sitt uttak av hjortebestanden som råd.

Hjortens naturlig utvikling i alder og predasjon

Figuren viser predasjonstrykket i forhold til alder hos hjorten. Brunt felt viser kalvproduksjonen ho og hann. Raude felt er kolle. Blå felt er bukk og tjukkaste feltet viser når bukken er på topp/størst i livet og den er då mest seksuelt aktiv. Grønt felt viser rovdypredasjon på hjorten. Jo tjukkare feltet er jo høgt er predasjonstrykket på aldersklassen. I marginale område kan rovdypa ta ut heile årsproduksjonen av kalv.

Naturlig utvikling og god økologisk tilstand i hjortebestanden	Andel av alderskategoriar i vinterbestand av hjort									
	Kalv		Ungkolle 1-3 år		Kolle 4 - 20 år	Spissbukk		Bukk 2-4 år	Bukk 5-9 år	Bukk 10 år og eldre
	Andel	Vekt	Andel	Vekt	Andel	Andel	Vekt	Andel	Andel	Andel
	Låg	Høg	Normal	Høg	Normal	Låg	Høg	Normal	Normal	Normal
Bremanger kommune i dag	Svært høg	Låg	Svært høg	Låg	Låg	Høg	Låg	Normal	Låg	Svært låg
Dyrevelferdslov	Høg	Låg	Høg	Låg	Låg	Høg	Låg	Farskap	Låg	Svært låg
	«taparane»		«taparane»	Ingen respekt for arten		«taparane»		Ingen respekt for arten		

Figuren over viser vinterbestand av hjort, delt opp i ulike alderskategoriar. Felta brunt, raut og blått viser ein naturleg alderssammensetning i ein vinterbestanden. Denne bestanden er i god økologisk tilstand. Det kvite feltet viser bestand i Bremanger kommune etter mange års forvaltning. Det er berre aldersgruppa bukk 2 – 5 år som har normal del med hjort i vinterbestanden, og det er svært bra. Svart pil viser att kollene blir bedekt av unge bukkar i dag pga at det er svært få bukkar på 10 år og eldre i dag. Det gule feltet viser dyrevelferdslova. Etter mange års forvaltning er bestanden alt for stor, dyra er for små og bestanden er for ung i Bremanger kommune.

Forvaltning av dyr skal skje med respekt for dyret sin eigenart. Dyrevelferd er m.a. å sjå på moglegheita hjorten har til å utøve artsspesifikk, naturleg åtferd og utfolde det biologiske potensialet sitt. Når dyrevelferd skal vurderast for ei gruppe dyr, må det rettast spesiell merksemd mot «taparane», dei individa som kjem dårlegast ut.

Målsetting

Forvaltningsmål for hjort i Bremanger kommune skal ta vare på økologiske prosessar ved berekraftig bruk på kort og lang sikt. I det ligg det å oppnå ein god økologisk tilstand i hjortebestanden ved å kopiere aldersstrukturen i ein naturleg hjortebestand.

Dette til glede for kommande generasjonar i landbruksnæring og friluftsliv i Bremanger kommune

Konkrete mål for hjortebestanden 2021 - 2024

		Dyrevelferdsloven	Naturmangfoldloven	Mål 2021-2024	Virkemiddel/ tiltak		
H j o r t e b e s t a n n d e n	Sett hjorter per jegerdag	Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.	Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på kort og lang sikt. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av ved bærekraftig bruk.	God økologisk tilstand i hjortebestanden	Bestandsreduksjon Vertskommunesamarbeid Felle svært mye kalv. Felle mindre av eldre dyr. Felle små koller Infomøter Merkeprosjekt		
	Auke Gjennomsnittsalder			1,5			
	Sett kolle per bukk			Gjennomsnittsalder		Bukk 8 år	Ha flere eldre dyr i vinterbestanden. Felle returbukker 12+ og gamle koller 18 + Felle meir unge koller Kjeveinnsamling og infomøter
				Kolle 10 år		1,20	
Beitegrunnlaget	Låg vekt på hjorten kommer av at beitegrunnlaget er for lite.	Felle meier hjort	Redusere vinterbestanden av hjort				
Skader på naturmangfold	Overbeite på enkelt arter og livsgrunnlag for andre arter.	Redusere hjortebestand	Redusere hjortebestand				
Skader på skog- og jordbruk	Skogbrukslov § 6 Mindre skade på innmark og skog	Mindre skader	Redusere hjortebestand Felle meir hjort				
Trafikkpåkjørslar	Redusere tall påkjørslar der hjort innblanda til mindre enn :	10 i året	Redusere hjortebestand				
Viltfond	Kunnskapsformidling om hjortens økologi	God økologisk tilstand	Kjeveinnsamling og infomøter				
Nærings Rekreasjons	Sal av hjortejakt kan være ein viktig inntekt. Kvaliteten på friluftsliv vil auke med ein naturlig hjortebestand.	Auka gjennomsnittsalder	Redusere hjortebestand og Felle større andel kalv				

Tiltak i planperioden

- Jobbe for felles forvaltningsmål innanfor årsleveområdet og vertskommunesamarbeid med dei andre kommunane vi deler hjortebestand med.
- Bygdemøte med vald og jegere om auka uttak av kalv i hjortejakta. Informasjon om hjortebestand i god økologisk tilstand. Finansierte med viltfondsmidlar.
- Fortsette med kjeveinnsamling. Det er svært viktig å ha oversikt over alderssammensetninga i hjortebestanden. Finansierte med viltfondsmidlar.